

1

Марія стояла біля високої брами й милувалася ошатним сірим будинком. Як зауважила ріелторка, австрійський люкс колись належав коханці графа Потоцького, ім'я якої загубилося на сторінках їхньої історії. Коханка Потоцького мешкала на четвертому поверсі, а решту апартаментів здавала в оренду. Будинок мав п'ять поверхів і особливу цікавинку — старий австрійський ліфт. Будь-яка автентика страшенно подобалася Марії. Вона була в захваті від того, що будинок має свою загадкову історію. Також ріелторка сьогодні обмовилася, коли передавала Марії ключі від квартири, що саме на її поверсі в часи Другої світової війни функціонувало справжнє підпільне казино. Загалом усі цікаві історії про будинок стосувалися лише четвертого поверху — саме там і розташовувалася квартира Марії. Історія могла бути лише вдалим піар-ходом власників, банальною вигадкою, та Марія цим не переймалася. Зрештою, яке це мало значення?

Жінка ще раз глянула вгору, уважно роздивилася двох кам'яних лицарів. Наче справжні охоронці, вони дивилися

з даху високого будинку на гамірну вулицю Коперника. Колись давно, коли Марія була маленькою, а було це справді дуже давно, її батько називав вулицю Коперника львівською Волл-стріт. Батько працював у банку — гігантському сірому будинку, що нагадував малій Марії ці середньовічний замок. Батькова робота викликала в неї особливий трепет. З дитинства вона добре засвоїла: щоб добре жити, треба багато працювати. Так не раз казав батько. Він завжди приносив їй багато подарунків, возив на найкращі курорти. Якось само собою повелося, що дівчинка була ближчою з батьком, аніж із матір'ю. Навіть коли тато сварився з мамою й та тихо плакала, Марія без жалю йшла з батьком гуляти. Він демонстративно забирав дівчинку на вулицю і вкотре осипав подарунками. «Моя королева!» — казав він. А вона вірила. І, мабуть, завдяки цій вірі у свою особливість, вищість над іншими, рішуче йшла до своєї мети. Ніколи не слухала, коли їй закидали, що вона слабка співачка чи що в неї не артистична зовнішність.

Мати навчила її грати на бандурі. Потім було музичне училище, пізніше — консерваторія. А далі гастролі, гастролі, гастролі... Тріо бандуристок, у якому Марія стала головним сопрано. Виступи за кордоном. Прославлення української пісні й української бандури. Хай там як, але вона багато зробила для своєї країни. Можливо, навіть значно більше, ніж усі ці говорюни, що одягають у ФБ вишиванки та ставлять жовто-блакитні прапорці собі на аватарку.

Так склалися обставини, що саме сьогодні, коли в неї в правій кишені дублянки лежить ключ від нової квартири, у лівій кишені — ще й медаль. Вона отримала її зранку в ратуші на площі Ринок. Нагороджував Марію сам мер міста. Це було дуже трепетно. Окрім медалі, вона отримала

ще грамоту й коробку львівського шоколаду. Як давно вона вже не їла нічого солодкого! Усі три етапи хімії. І хоча зараз ремісія, вона все одно не дозволяла собі нічого шкідливого, навіть шоколаду. Береженого Бог береже.

Марія затрималася ще на мить. Сам факт того, що в будинку на першому поверсі багато десятиліть функціонував магазин музичних інструментів, видався їй хорошим знаком. Мало того, у величезній скляній вітрині на найпочеснішому місці стояли три бандури — дві чернігівські й одна львів'янка з перемикачами. Це теж дуже символічно, адже Марія прославилася саме завдяки тріо бандуристок, у якому грала на інструменті з перемикачами. Марія радісно всміхнулася і глибоко вдихнула, як тоді, коли була ще малим дівчиськом і вірила, що під час хороших думок треба глибоко затримувати повітря. Затамувавши подих, шістдесятирічна Марія швидко забігла в довгий темний під'їзд і, не видихаючи, поквапилася до старовинного австрійського ліфта. Натиснула на кнопку виклику — і лише тоді знову почала дихати у звичному режимі. Ця дитяча витівка розвеселила її, на обличчі з'явився рум'янець.

Ліфт був старий. Поки він неквапно спускався до першого поверху, ліворуч відчинилися двері. Вийшов літній чоловік якоїсь зовсім сірої зовнішності.

— Добрий вечір! — дзвінко, як дівчисько, привіталася Марія.

— Доброго здоров'ячка, — у тон їй відповів чоловік.

— Я ваша нова сусідка. Марія, — провадила жінка.

— А я ліфтьор.

— Хто?

— Ліфтьор, — повторив він. — Конструкція ліфта стара. Потребує догляду. Мешканці дому обрали для цього мене.

Виділили цю кімнату. То я тут про всяк випадок завжди стежу, щоб ніхто не застрягав.

— А що, часто таке буває?

— Нечасто...

Ліфтер хотів ще щось додати, але двері роззявили пащеку, і Марія з винуватою усмішкою забігла всередину. Там висіло старе дзеркало — побачила своє відображення з «ідіоцькою», як їй здалося, усмішкою. «Хороший сьогодні день. Давно не хотілося от так просто радіти», — виправдовуючи саму себе, подумала вона.

Вийшла на своєму поверсі і встромила ключ у замок старих дерев'яних дверей.

Вона нічого не міняла в цій квартирі. Навіть не робила ремонт, щоб «освіжити» стіни. Помешкання не мало «втомленого» вигляду, як це часто буває на вторинному ринку. Все дихало старовиною. Дивував той факт, що тут було багато антикваріату, що пережив війну і совети.

У квартирі збереглися двометрові різьблені панелі з червоного дерева, такі ж двері, височезні кахлеві пічки на всю висоту чотириметрової стелі. Але найбільше Марію вразила стара металева ванна на ніжках у формі ріжок і маленькі умивальники з кранами, на яких збереглися написи німецькою мовою.

Родзинкою квартири була спальня. Відгороджене бордовою оксамитовою порт'єрою ліжко стояло посеред 45-метрової вітальні. Це здавалося дуже епатажним. Закрадалася думка, що саме таким було славнозвісне ліжко коханки Потоцького. Щоправда, цього ріелторка вже не казала. Окрім гігантської вітальні-спальні, у квартирі була ще одна велика кімната з балконом, де Марія вирішила зробити кабінет-бібліотеку. Окреме приміщення — кухня з вікном

у двір-колодязь. На кухонному вікні збереглися старі ґрати з потрісканою фарбою. Навіщо ґрати на четвертому поверсі — загадка. Мабуть, то був єдиний нюанс, що не сподобався Марії. Тож вона вирішила позбутися його якнайшвидше.

Попри свій доволі солідний вік, Марія ніколи не мешкала у квартирах. Змалечку в них був будинок на Левандівці, а коли одружилася, жили з Павлом у приватному помешканні, але в Грибовичах. Навіть після розлучення, а було це ще десять років тому, вона жила в їхньому спільному домі, але з часом чоловік добився продажу спільного дому й розділу майна. Так би мовити, дотиснув. Від думок про це Марієне обличчя перекосила злісна судома. Вона не хотіла покидати свій дім. У неї там прекрасний сад! У саду — квіти, за якими вона доглядала, наче за рідними дітьми. Яке ж це було диво, коли розквітали півонії! Вона зрізала їх із самісінького ранку, коли на бутонах ще світилася вранішня роса, і розкладала у вази по всьому двоповерховому будинку. Щодня змінювала воду. А потім ішла копатися в землю. Надівала жовті рукавиці, сині гумові капці, зав'язувала на голові хустину. О, це був справжній ритуал! Жодна медитація не могла дати того дзену, що давала їй земля і квіти. А він просто взяв і розстроцив усе своїм шитим на замовлення італійським черевиком.

Двадцять років спільного життя — і все котові під хвіст! І що найбільше бісило: йому вже 55, молодший лише на п'ять років, а в нього нове життя, двійко близнят від молодої дружини. А Марія? А Марія списана, як старе барахло. Навіть будинок умовив-змусив продати. Хоча добре знав, що там багато всього куплено на гроші, які вона привозила з гастролей Канадою та США. Але вже як є. Марія шкодувала, що піддалася на його тиск, що не завірила розподіл

майна нотаріально. Павло вмiло тиснув на її болючі місця, на відсутність спільних дітей у шлюбi, на її творчий егоїзм, на неминучу старість і самотність. Вона завжди була занадто творчою натурою, занадто піднесеною для буденних земних справ, занадто зневажливою до будь-якої бюрократії.

Усе би добре в цій квартирі, та відсутність землі, саду, квітів пригнічували жінку. У будь-якому разі, половини грошей від проданого спільного майна їй не вистачало на пристойний дім. А купувати будь-що вона не могла — не той статус. Ця ж квартира розташовувалася дуже близько до консерваторії. Добиратися на роботу в центр міста з Грибовичів складно, особливо взимку, а вона, на жаль, і справді не молодшала. Поки що вирішила давати уроки вокалу вдома або просто зробити перерву. Грошей ще трохи на рахунках залишилося. «А ви народжували?» — щоразу запитував новий лікар. «Ох же ж ці радянські запитання. Яка різниця, народжувала я чи ні?» — не раз вибухала жінка. «Це важливо з медичного боку», — терпляче провадили лікарі. «Ви зараз хочете сказати, що я сама винна в тому, що в мене рак?» — продовжувала вона знову й знову в кабінеті в нового лікаря. «Ні, просто збираю інформацію...» — «У вас були аборти?» — «Ви переривали вагітність?»

Марія ненавиділа всі ці запитання й тішилася, що все минулося. Що все вже позаду. Вірила, що хвороба не повернеться, бо вона, Марія Лакрицька, потрібна світу. Вона ще багато зможе дати цьому світу хорошого.

2

Це був перший ранок у новій квартирі. Спати за бордовими оксамитовими портьєрами виявилось дуже навіть приємно. Сон був такий міцний і глибокий, що Марія нарешті виспалася. У відгородженій частині квартири, там, де стояло ліжко, було окреме вікно, але воно не давало багато світла, бо виходило у внутрішній дворик. Дім узагалі мав багато внутрішніх двориків, або, як їх називають у народі, «колодязів». Там завжди панувала темінь, але на вигляд — досить атмосферно. Єдиний мінус — багато голубів, які обсідали вікна з двору. Марія піднялася з ліжка, зграя птахів із шумом злетіла з підвіконня.

— Ох, серуни! — гримнула жінка, уявляючи, як доведеться відшкрябувати все те навесні.

Сьогодні знову мав бути хороший день. Увечері в планах — зустріч із Уляною Янків, старою доброю подругою ще з юнацьких часів. Жінки хотіли відсвяткувати переїзд і нагороду Марії в маленькому джазовому клубі на проспекті Шевченка. Жінка прочалапала босоніж до ванної кімнати.

Серед плюсів старих австрійських домів було те, що вони добре тримали тепло. Викладений хитромудрим орнаментом дубовий паркет був теплим, п'яти не відчули жодного дискомфорту. Звечора вона затопила один із п'єців. Висока білосніжна пічка, зусібіч прикрашена ліпниною та розписана сусальним золотом, добре тримала тепло, незважаючи на свій солідний вік. «Хоч хтось старший за мене», — поплескала пічку, наче компаньйонку, Марія, коли вперше побачила її. «Ніколи так не говоріть, — улесливо відповіла їй тоді ріелторка, — у вас вигляд, як у Катрін Денев у її крапці роки». «У “Шербурзьких парасольках”?» — усміхнулася Марія. Ріелторка весело розсміялася, підтримуючи тон клієнтки.

Марія довго крутила крани. Нарешті вода потекла, але обпалила їй руки крижаним холодом.

— О Господи, — відсмикнула руки. Геть забула, що треба вмикати стару колонку.

Її точно треба якнайшвидше замінити, але вона забула. Учадіти після того, як вилікувалася від такої страшної хвороби, Марія не збиралася. Прибрати ґрати з вікна й поміняти колонку стало тепер порядком денним. Оперлася обома руками на умивальник і уважно подивилася в дзеркало, на якому де-не-де злізло покриття й проглядала стара сіра основа. З відображення на неї справді дивилася жінка, чимось схожа на Катрін Денев, от лишень у Марії не було довгого волосся. Практична коротка зачіска не змінювалася протягом багатьох десятиліть. Найбільше її дратували зморшки над верхньою губою. Туди забивалася помада, і Марія не могла вже фарбуватися яскраво-червоним кольором. Усе решта могло б бути, як на її вік. Більш як 45 і не даси. Злобителі подекуди, що Марія має такий гарний

вигляд через те, що ніколи не народжувала. Живе собі на втіху, чого їй старіти? Недоспаних ночей і власних соків дітям не віддавала, от і законсервувалася. Стара консерва. Її пересмикнуло від цієї думки. Як же це ганебно звучало! «Нехай заздять», — подумала й вийшла з ванної. Холодні кахлі на підлозі нарешті остудили п'яти, і стало холодно. Одягнула теплий велюровий халат, узяла в руки телефон і пішла на кухню.

При денному світлі ще раз уважно оглянула кухню й дійшла висновку, що тут таки доведеться зробити ремонт. Усі ці старі меблі хоч і мали атмосферний вигляд, та все ж були дещо похмурими. Подекуди на білому буфеті облупилася фарба. До того ж тут стояла газова плита, а Марія звикла до електричної. Варто віддати належне — ріелторка її одразу попередила, що будинок старий, а тому від надлишку електроприладів вибиватиме проводку. Марія почала роздратовано шукати сірники, які впали в шпарину між плитою та буфетом. Безрезультатно. Зітхнула й повернулася в кімнату, щоб узяти сумочку. Там завжди на екстрений випадок у неї лежала запальничка й пачка довгих ментолових цигарок.

Марія здивовано втупилася в ліжко. Вона наче не зашторювала його, навіть не застеляла... А зараз оксамитові бордові штори були наглухо припасовані одна до одної. Втім, після ковіду в неї вже не раз бували якісь провали в пам'яті, а після всіх хімії — то і згадувати не хотілося. Узяла маленьку сумочку й повернулася на кухню, поставила варитися свою улюблену італійську каву, потім дістала з сумочки блістер із пігулками і, хвилину подумавши, все-таки видушила одну й закинула до рота. У неї цих таблеток і рецептів на них удосталь залишилося після